

جایگزین های کیفر حبس

در

حقوق فرانسه

مقدمه

حقوق کیفری در هر جامعه واحد نقش سرکوبگرانه است که از طریق مجازات های مختلف پیش بینی شده در قوانین جزایی اعمال می شود. سرکوبگری بارزترین و شناخته شده ترین کارکرد حقوق کیفری است. با این حال حقوق کیفری واحد نقش توصیفی و نقش حمایتی نیز می باشد که در قیاس با نقش سرکوبگرانه کمتر مورد توجه قرار می گیرد. حقوق کیفری باید بیانگر و توصیف کننده ارزش های اساسی و مختلف یک جامعه باشد و در عین حال باید قادر باشد به نحو مطلوب از امنیت جامعه و آزادی های فردی حمایت کند.

آزادی یکی از اساسی ترین ارزش ها در جوامع متمدن امروزی است اگر آزادی را در معنای حق و اختیار و به طور کامل مستقل و مختار بودن شخص در گزینش اعمال و رفتار خود تصور کنیم^۱ و آزادی شخصی را شامل حقوق و امتیازاتی همانند حق زندگی، آزادی رفت و آمد و اختیار مسکن، مصونیت خانه و مسکن، مصونیت و یا امنیت شخصی، مصونیت مکاتبات، مکالمات تلفنی و اسرار شخصی، آزادی در زندگی داخلی و خصوصی، حق دادخواهی و آزادی دفاع و... بدانیم^۲ در خواهیم یافت که بخش قابل توجه از عناوین مجرمانه در قوانین کیفری کشورهای پیشرفته ناظر به حمایت از این ارزش اساسی است.

زندانی کردن افراد خواه در چارچوب مجازات حبس خواه در چارچوب بازداشت موقت شدید ترین نوع تعرض نظام مند و البته مشروع به لحاظ قانونی، به آزادی های فردی است. در واقع از آنجا که آزادی فردی پایه و شالوده حقوق و آزادی ها را تشکیل می دهد، سلب آن برای مثال از طریق زندانی کردن فرد تمتع وی از سایر آزادی ها را نیز ناممکن خواهد ساخت.^۳

حقوق کیفری برای آن که بتواند از ساختارهای منسجم و پویا برخوردار بوده و هماهنگی لازم و مطلوب را میان نقش سرکوبگرانه توصیفی و حمایتی خود ایجاد نماید باید در درجه نخست سخت گیرانه ترین شرایط ممکن برای دست درازی به آزادی های افراد را برای خود فراهم کند. به بیان دیگر تنها در پرتو نقش حمایتی خود از آزادی های فردی همه شهروندان و تامین امنیت جامعه و نیز نقش توصیفی خود از ارزش های اساسی جامعه (از جمله آزادی) به اعمال نقش سرکوبگرانه خود بپردازد. نوشتار حاضر به دنبال نگاهی گذرا به مجازات حبس و جایگزین های آن در فرانسه، از منظر ارزش بنیادین آزادی (گفتار نخست)، بحث جایگزین ها در حقوق فرانسه را در سه بخش مرحله تعقیب جرم (گفتار دوم) مرحله رسیدگی (گفتار سوم) و مرحله اجرای حکم (گفتار چهارم) به اجمال بررسی خواهد کرد.

حسن ظفرانکار

دانشجوی دوره دکتری حقوق کیفری

دانشکاد باستان سوریس

بخش اول

شکل گیری و تحول کیفر حبس و جایگزین های آن در فرانسه

الف) شکل گیری و تحول کیفر حبس

زندان کردن مجرمان به عنوان واکنش رسمی و متداول جامعه از پیشینه ای چندین طولانی برخوردار نیست^۵ و تنها از حدود دو سه پیش به این سو به عنوان مجازات اصلی به تدریج جای کیفر های بدنی را گرفته است^۶. در دوران قرون وسطی در بیشتر کشورهای اروپایی از جمله فرانسه زندان ها عمدتاً مکان نگهداری موقت متهمان منتظر محاکمه بودند^۷. پس از محاکمه و در صورت اثبات جرم و به طور معمول مجازات های بدنی، قطع بعضی از اعضای بدن، داغ کرده شانه مجرم با آهن گداخته، بستن چرخ، غل و رنجیر کردن زندانی و یا جاشویی در کشتی های پارویی و در مواردی تبعید در انتظار فرد مجرم بود. در کنار زندانی کردن موقت متهمان، از برخی دژها نیز به منزله زندان دائمی محکومان سیاسی به حبس ابد بهره گرفته می شد^۸. در کل زندان ها از وضعیت ناگواری برخوردار بودند.

در سال ۱۷۵۵ شخصی انگلیسی به جان هوارد که به منظور کمک رسانی به قربانیان زمین لرزه لیسبون، عازم پرتغال بود گرفتار دزدان دریایی فرانسوی شده در یکی از شهرهای فرانسه زندانی شد. وی در سال ۱۷۷۷ نتیجه مشاهدات و تاملات خود در خلال دوره حبس و نیز سفرهای پیرو آن به کشورهای اروپایی را به چاپ رساند. یکی از یافته های هوارد این بود که وخامت وضعیت زندان ها در کشورهایی که سلب آزادی را به عنوان مجازات اعمال می کنند آشکارا کمتر از وخامت اوضاع زندان ها در کشورهایی است که از سلب آزادی تنها به عنوان وسیله نگهداری موقت متهمان منتظر محاکمه بهره می گیرند^۹. برخی معتقدند اصلاحات عمیقی که مجلس موسسان فرانسه در سال ۱۷۷۱ در زمینه مجازات ها به عمل آورد و با حذف مجازات های بدنی، حبس را به اصلی ترین مجازات تبدیل نمود شاید تا اندازه ای متأثر از چنین دیدگاهی بوده باشد. اما به نظر می رسد علت اصلی اصلاحات مزبور شان و جایگاه ممتازتری بود که ارزش آزادی کسب نموده بود.

در انقلاب فرانسه آزادی به سطح یکی از ارزش های اصلی مورد مطالبه انقلابیون ارتقا یافت و در ماده دوم اعلامیه حقوق بشر و شهروند ۱۷۸۹ فرانسه مقرر گردید که «هدف هر جامعه سیاسی، حفظ حقوق طبیعی و غیر قابل مرور زمان و این حقوق عبارتند از آزادی، مالکیت، امنیت و مقاومت در مقابل ظلم».

بدین سان با ترقی جایگاه آزادی سلب آن به عنوان کیفر به ویژه با توجه به الغای مجازات های بدنی مورد توجه انقلابیون و زمامداران جدید فرانسه قرار گرفت^{۱۰}. در لایحه قانون جزای جدیدی که در تاریخ ۲۲ می

۱۷۹۱ در خصوص تدوین نظام جدیدی از کیفرها به مجلس موسسان فرانسه ارائه شد و در نوع خود نخستین متن قانونی به حساب می آید که از کیفر سالب آزادی به منزله ابزار سنجش شدن جرایم بهره گرفته است آمده بود: یکی از امیال پر شور انسان، آزاد بودن است از این رو فقدان آزادی نخستین ویژگی کیفر خواهد بود^{۱۱}.

در پرتو چنین نگرشی سلب آزادی به مجازاتی اصلی تبدیل شد و قانون جزای ۱۸۱۰ ناپلئون سلسله مراتبی از شکل های مختلف زندان اعم از حبس با عمال شاقه، حبس با کار و حبس تادیبی را برای مجازات مجرمان پیش بینی نمود^{۱۲}. امروزه نیز در فرانسه برای نزدیک به ۳۱۱ جرم مجازات زندان در نظر گرفته شده است^{۱۳}.

ب) شکل گیری و تحول جایگزین های حبس

اندیشه اصلاح شرایط زندان ها شاید به قدمت خود این نهاد باشد^{۱۴}. با این وجود دغدغه های ناظر به نحوه اجرای کیفر سالب آزادی از نیمه دوم قرن نوزدهم با یک اراده سیاسی معطوف به توسل حداقلی به زندان عجین شد^{۱۵}. در این دوره زندان ها خود متهم به این گردیدند که با توجه به شرایط ناهنجار زندگی محکومان منشا آثار بسیار نامطلوب می باشند.

آقای گروی رآش^{۱۶}، در گزارش خود که در خصوص قانون ۲۷ می ۱۸۵۵ مربوط به تکرار جرم تقدیم نمایندگان شده بود اشاره نموده بود که محکومان به عوض اصلاح شدن در بین خود گمراه می شوند و خود را برای شروع مجدد انقضای کیفرهایشان آماده می یابند^{۱۷}. بدین سان در پرتو اراده معطوف به توسل حداقلی به زندان های واجد معضل، اندیشه توسل به کیفرهای جایگزین شکل گرفت. برخی معتقدند اندیشه جایگزین های کیفر حبس در فرانسه را می توان بر دو مبنا استوار دانست. از یک سو و با لحاظ آثار منفی و مخرب زندان تحقق نظریه های بازپروری اجتماعی و شخصی کردن مجازات ها مستلزم به کارگیری جایگزین های کیفر حبس است و از سوی دیگر به کارگیری آنها نوعی پاسخ به هزینه های بسیار زیاد کیفر حبس برای جامعه است^{۱۸}.

نخستین کیفری را که واقعا می توان جایگزین زندان محسوب نمود تعلیق ساده است که توسط قانون ۲۶ مارس ۱۸۹۱ ناظر به تخفیف و تشدید کیفرها وارد حقوق فرانسه شد^{۱۹}. گزارشگر قانون مزبور سناتوری به نام برانژه بود^{۲۰} که در گزارش توجیهی خود آورده بود: شرایط زندان ها به ویژه بازداشتگاه های ما غالباً هولناک است در حقیقت مشکل بتوان امیدوار بود که جوانی یا شکنندگی افراد بتواند از آزمون مواجهه با شاکله های فاسد زندان بدون آسیب و صدمه بیرون آید^{۲۱}.

دومین کیفر جایگزین تعلیق آزمایشی یا مراقبتی است که با تصویب نامه ۲۳ دسامبر ۱۹۵۸ و همزمان با

۳- امکان تفکیک بین اعلام مسئولیت کیفری متهم و تهیین کیفر.

۴- امکان تعلیق یا تقسیم اجرای کیفر.

۵- شخصی کردن کیفر جزای نقدی از طریق دعوت قضات به تعیین مبلغ جزای نقدی با لحاظ منابع درآمدی و هزینه های محکوم.

۶- گسترش دامنه توسل به تعلیق ساده و تعلیق آزمایشی^{۲۴}.

قانونگذار فرانسه با تصویب قانون ۲ فوریه ۱۹۸۱ موسوم به قانون امنیت و آزادی در زمینه جایگزین های حبس یک گام به پس نهاد و در برخی موارد تکرار جرم امکان توسل به کیفرهای جایگزین از میان رفت اما این ممنوعیت دیری نپایید و با تویب قانون ۱۰ ژوئن ۱۹۸۳ ضمن اغلب قانون امنیت و آزادی سه کیفر جایگزین دیگر یعنی کار عام المنفعه جزای نقدی روزانه و تعلیق همراه با کار عام المنفعه وارد حقوق فرانسه شد^{۲۵}.

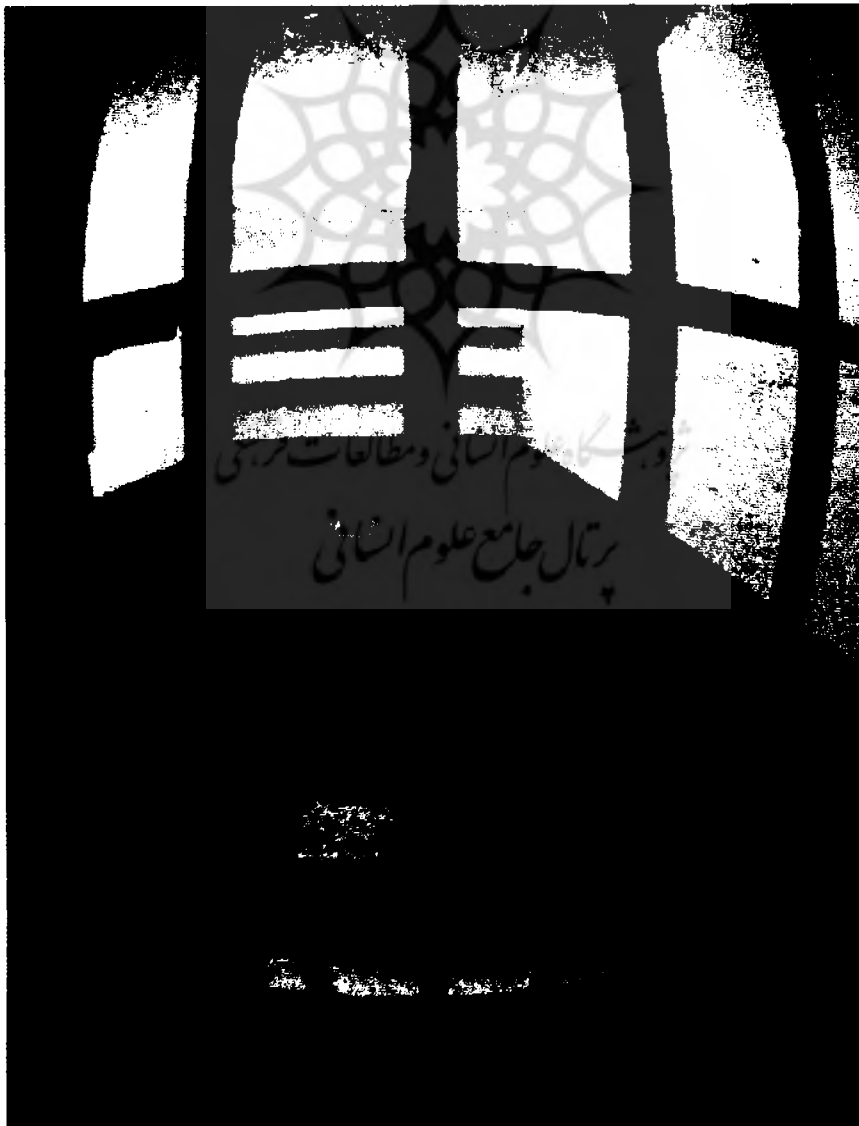
قانون جزای ۱۹۹۲ فرانسه مقررات چندان چشمگیری در خصوص کیفرهای جایگزین ارائه نکرده است. با این حال

تاسیس قاضی اجرای مجازات ها وارد حقوق کیفری فرانسه شد^{۲۶}. این دو ابداع ریشه در تحولات گسترده اصلاح نظام زندانبانی داشتند که پس از سال ۱۹۴۵ و در پرتو اصول موسوم به «اصول امور» صورت گرفتند. اصول مزبور مبتنی بر ۱۴ اصل بود که توسط کمیسیونی به ریاست پل امور رییس سازمان زندان های وقت فرانسه تدوین گردید^{۲۷}.

نزدیک به سی سال بعد مهم ترین متن قانونی مرتبط با کیفر های جایگزین یعنی قانون ۱۱ ژوئیه ۱۹۷۵ ناظر بر اصلاح و تکمیل برخی از مقررات قانون جزا تصویب شد. قانون مزبور واحد بخشی با عنوان جانشین های حبس های کوتاه مدت بود. برخی آورده های قانون مزبور را می توان بدین شرح برشمرد:

۱- تعیین کیفرهایی همانند ممنوعیت از فعالیت حرفه ای، تعلیق گواهینامه، ضبط وسیله نقلیه یا سلاح، ممنوعیت داشتن یا حمل سلاح، ابطال پروانه شکار و... که می توانند به عنوان مجازات اصلی جانشین کیفر حبس شوند.

۲- تبدیل وضع حقوقی کیفرهای تکمیلی در جرایم جنحه ای.

یک نکته قابل توجه در خصوص قانون مزبور آن است که برای نخستین بار در حقوق فرانسه الزام استدلال نسبت به صدور حکم حبس به صراحت پیش بینی شده است. هدف آن همچنان که در خلال بحث های پارلمانی مربوط به قانون مزبور آشکارا بین شده است برانگیختن غیر مستقیم قضات برای توسل به کیفرهای جایگزین بوده است.^{۲۱}

تبصره ۲ ماده ۱۹-۱۳۲ قانون جزا مقرر می دارد: در خصوص جرایم خلافی، دادگاه نمی تواند حکم به کیفر حبس بدون تعلیق نماید مگر پس از آن که به طور خاص دلیل انتخاب کیفر مزبور را بیان کند.

در سال های اخیر ماموریتی که توسط مجلس فرانسه به ژان کوک وارسمن در زمینه بررسی کیفرهای جایگزین حبس، نحوه اجرای کیفرهای کوتاه مدت و آماده سازی زندانیان برای خروج از زندان محول شده و گزارش آن در ۲۸ آوریل ۲۰۰۳ به وزیر دادگستری ارائه شده است. تاملات جدیدی را در خصوص جایگزین های موجب شده است که برخی اصلاحات مرتبط با آن را در قانون ۹ مارس ۲۰۰۴ موسوم به قانون ناظر بر انطباق دادگستری با تحولات بزهکاری (موسوم به قانون پیرین ۲) می توان مشاهده نمود. اصلاحات مزبور متأثر از این اندیشه است که کارآمدی استفاده از کیفرهای جایگزین تابع سرعت و تابعیت اعمال آنهاست و به دنبال سازماندهی مجدد ضمانت اجرای جایگزین موجود است.^{۲۲}

◆ گفتار دوم

جایگزین ها در مرحله تعقیب جرم

دعوی عمومی که هدف آن جبران لطمه وارد شده به نظم اجتماعی است فقط به جامعه تعلیق دارد و لذا تنها جامعه حق تعقیب و یا انصراف آن را داد که این مهم از طریق نماینده های صلاحیتدار جامعه اعمال می شود.^{۲۳} در فرانسه وظیفه تعقیب دعاوی عمومی بر عهده دادستان جمهوری نهاده شده است. زیرا وی بر اساس قانون نماینده عموم جامعه است.

پیشتر دادستان مکلف بود در اجرای اصل قانونی بودن تعقیب تمامی جرم هایی را که به گونه ای از وقوع آنها آگاه می شود تعقیب کند. اما امروزه در پرتو قاعده دیگری با عنوان اقتضای تعقیب دادستان می تواند در خصوص تعقیب یا خودداری از تعقیب متهم تصمیم گیری کند.^{۲۴}

از آنجا که انتخاب بین تعقیب مطلق یا تعقیب نکردن مطلق در بیشتر موارد انتخاب ساده ای نخواهد بود قانونگذار فرانسه جایگزین هایی را تحت عنوان «جاگزین های تعقیب» در اختیار دادستان قرار داده است تا بتواند به جای تعقیب متهم به آنها توسل جوید. در خصوص این که آیا جایگزین های تعقیب را می توان نوعی ضمانت اجرای کیفری محسوب نمود یا نه همواره تردیدهایی وجود داشته است.^{۲۵} با این حال امروزه نه تنها اینگونه تردیدها

کمرنگ شده اند بلکه جایگزین های تعقیب از ماهیت حقوقی مستحکمی برخوردار شده اند و مجموعه ای از تدابیر پیشگیرانه را فراهم نموده اند به گونه ای که آنها را به مشکل محسوسی به حقوق کیفری بنا شده برای اطفال نزدیک کرده است.^{۲۱} نخستین بارقه های جایگزین های تعقیب در فرانسه را می توان در قانون ۶ ژوئیه ۱۹۸۹ مشاهده نمود که مداخله برخی متخصصان در خصوص آگاهانیدن دادستان جمهوری از بهترین اقدامات مقتضی جهت «تسهیل ادغام مجدد اجتماعی» افراد در معرض تعقیب کیفری را پیش بینی نمود.^{۲۲} سپس قانون ۲۳ ژوئیه ۱۹۹۳ دامنه جایگزین های تعقیب را با پیش بینی مواردی همچون بیان قانون و فراخوانی به رعایت آن هدایت مرتکب به سوی یک مرکز درمان، اجتماعی یا حرفه ای، ضابطه مند ساختن وضعیت و جبران خسارت در کنار میانجی گری بین بزهکار و بزه دیده توسعه بخشید.^{۲۳}

یک ویژگی بارز قانون ۲۳ ژوئیه ۱۹۹۹ پیش بینی شکل جدیدی از معامله کیفری^{۲۴} تحت عنوان صلح و سازش با توافق با متهم^{۲۵} است که به نوعی آن را می توان شکل بارزی بازسازی شده *injunction penale* دانست که چهار سال پیشتر از آن توسط شورای قانون اساسی و با استناد به اصل برائت حقوق دفاعی متهم و انحصار مقام های قضایی در صیانت از آزادی فردی رد شده بود.^{۲۶} ترتیبات مربوط به سازش با متهم در خلا سال های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۲ به صورت گسترده ای توسط دادسرا به کار گرفته شدند و هدف از به کارگیری آنها کاهش شمار پرونده های بایگانی شده بدون پیگیری و در عین حال کاهش تراکم کار دادگاه های دارای ازدحام کاری بود.^{۲۷} سازش با متهم شکل خاصی از پاسخ دادسرا به جرایم وقوف یافته از آنهاست و جایگاه خود را در سلسله مراتب قدرت تنبیهی دادسرا به شکل قابل توجهی به دست آورده است. سلسله مراتبی که از نخستین مرحله یعنی بایگانی بدون تعقیب شروع می شود و با بایگانی مشروط، سازش با متهم و در آخرین مرحله ارجاع پرونده به دادگاه خاتمه می یابد.^{۲۸}

پس از تصویب قانون ۹ سپتامبر ۲۰۰۲ و سپس ۹ مارس ۲۰۰۴ سازش با متهم در خصوص جرایم خلافی و نیز تمامی جنحه هایی که کیفر اصلی آنها جزای نقدی یا حبس کمتر از پنج سال هست قابل اعمال می باشد. با این حال کاربرد آن درباره افراد کمتر از ۱۸ سال، جرایم مطبوعاتی، جرایم سیاسی و قتل غیر عمد به صراحت منع شده است.

قانون ۹ مارس ۲۰۰۴ ترتیب جدیدی را تحت عنوان «حضور در دادگاه با شناسایی قبلی محکومیت» به جایگزین های تعقیب اضافه نموده است که در خصوص جنحه های با مجازات بیش از پنج سال زندان یا جزای نقدی قابل اعمال است و البته جنحه های ارتکاب توسط افراد زیر ۱۸ سال، جرایم مطبوعاتی، جرایم سیاسی، قتل

غیر عمد و جنبه های مستلزم آئین دادرسی خاص از دامنه شمول آن استثنا شده اند.

در ترتیب جدید چنانچه متهم در حضور وکیل خود ارتکاب عمل انتسابی را بپذیرد دادستان می تواند اجرای یک یا چند کیفر اصلی یا تکمیلی را پیشنهاد نماید. نوآوری این ترتیب از آن رو است که برای نخستین بار در حقوق فرانسه دادستان از قدرت تحمیل مجازات حبس تا حداکثر یکسال برخوردار شده است. کیفر حبس مزبور می تواند همراه با تعلیق کامل یا بخشی و در پی تصمیم آتی قاضی اجرای مجازات ها تحت نظام نیمه آزادی، حبس در خانه از مراکز بسته و یا قرار دادن تحت نظارت الکترونیکی اعمال شود. حضور وکیل مهلت ده روزه برای بازنگری، ابرام حکم توسط یک قاضی بازنشسته، لزوم صدور قرار مستدل و... از جمله تضمین هایی است که برای ترتیب جدید پیش بینی شده است.^{۳۹}

در ادامه بیان مختصر ناظر بر تحول جایگزین های تعقیب در فرانسه می توان این نکته را افزود که در حال حاضر جایگزین های تعقیب در دو دسته جایگزین های جبرانی و جایگزین های تنبیهی مورد توجه و بررسی قرار می گیرند.

در خصوص جایگزین های جبرانی بند یک ماده ۴۱ قانون جدید آئین دادرسی کیفری فرانسه پیش بینی نموده است که در مواردی که به بنا به نظر دادستان جبران خسارت از بزه دیده، پایان بخشیدن به اخلال ناشی از ارتکاب جرم یا کمک به بازسازی مرتکب جرم مقتضی باشد وی مجاز خواهد بود پیش از تصمیم گیری در خصوص اقدام یا عدم اقامه دعوی عمومی یکی از اقدام های زیر را به تنهایی یا از طریق نماینده خود انجام دهد:

- فراخوانی به رعایت قانون
- هدایت مرتکب به سوی یک مرکز درمانی، اجتماعی یا حرفه ای

- پایان بخشیدن به وضعیت تعارف با قانون
- جبران خسارت

- توسط به میانجی گری با توافق طرفین

جایگزین های تنبیهی که آنها را می توان در چارچوب سازش با متهم مطرح کرد به دنبال آن هستند که از طریق تدابیری همانند پرداخت مبلغی به خزانه عمومی، سلب حق و یا منفعت فرد از اشیای به کار رفته در ارتکاب جرم یا حاصل از ارتکاب جرم، تحویل پروانه رانندگی یا شکار به دفتر دادگاه شهرستان، انجام کاری عام المنفعه و جبران خسارت از بزه دیده دارای هویت معلوم، ضمن اعمال نوع ضمانت اجراهای تنبیهی مانع از تعقیب دعوی عمومی شوند.^{۴۰}

ادامه دارد...

پی نوشت ها

۱ برای آشنایی بیشتر با کارکردهای سه گانه حقوق جزا بنگرید به

کوشا، جعفر، جرایم علی عدالت قضایی، نشر میزان، چاپ اول ۱۳۸۱ ص ۱۵۵ به بعد

۲ طباطبایی مومنی، منوچهر، آزادی های عمومی و حقوق بشر، ص ۵
۳ همان ص ۲۱ و ۲۲
۴ همان ص ۲۱

۵ آشوری، محمد، جایگزین های زندان یا مجازات های بینابین، ص ۱۱
۶ نجفی ابرند آبادی، علی حسین، دیباجه ویراست پنجم کیفر شناسی، تالیف برنار بولک، ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی، نشر مجد، چاپ پنجم

۱۳۸۵ ص ۹
۷ بولک، برنار، کیفرشناسی، ص ۳۷

۸ همان ص ۴۰

۹ آشوری، محمد، پیشین، ص ۱۰

۱۱ Poncela, pierette et al, La Fabrique du Droit: promotion et Mise en Euvre des Sanctions penales Alternatives, P.۲۳۵

۱۲ آشوری، محمد، پیشین، ص ۲۶
۱۳ pedron, Pierre. La et les droits de l'homme, p.۶

۱۴ Poncela, pierette et al, La Fabrique du Droit: promotion et Mise en Euvre des Sanctions penales Alternatives, P.۲۳۵

۱۵ Ibid

۱۶ Gerville-Reache

۱۷ Ibid, p.۲۳۶

۱۸ کاشفی، حسن و محسن خالصی، کیفرهای جایگزین زندان در حقوق فرانسه، ص ۱۵۴

۱۹ Poncela, pierette et al, La Fabrique du Droit: promotion et Mise en Euvre des Sanctions penales Alternatives, P.۲۳۶

۲۰ آشوری، محمد، پیشین، ص ۱۷۸

۲۱ Poncela, pierette et al, La Fabrique du Droit: promotion et Mise en Euvre des Sanctions penales Alternatives, P.۲۳۶

۲۲ Ibid

۲۳ Ibid

۲۴ Ibid, p ۲۳۸

۲۵ Ibid

۲۶ Ibid

۲۷ Ibid p. ۲۳۹

۲۸ استفانی، گاستون و دیگران، آیین دادرسی کیفری جلد اول، ص ۱۴۵

۲۹ آشوری، محمد، پیشین، ص ۲۲۹

۳۰ Poncela, pierette et al, La Fabrique du Droit: promotion et Mise en Euvre des Sanctions penales Alternatives, P.۲۳۹

۳۱ Desdevises, Marie-Clet, loption entre prevention et repression: les alternatives aux poursuites, un nouveau droit penal des majeurs, p. ۱۶۷

۳۲ Poncela, pierette et al, La Fabrique du Droit: promotion et Mise en Euvre des Sanctions penales Alternatives, P.۲۳۹

آشوری، محمد، پیشین، ص ۲۳۲ به بعد

۳۴ La transaction penale

۳۵ La composition penale

۳۶ Poncela, pierette et al, La Fabrique du Droit: promotion et Mise en Euvre des Sanctions penales Alternatives, P.۲۳۹

۳۷ Ibid p. ۲۴۰

۳۸ Ibid

۳۹ Ibid p. ۲۴۱

۴۰ برای آگاهی بیشتر از بحث جایگزین های جبرانی و تنبیهی بنگرید به آشوری، محمد، جایگزین های زندان یا مجازات بینابین ص ۲۳۲ الی ۲۴۷.